

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 1.12.2011
COM(2011) 848 окончателен

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

Доклад за държавните помощи

Доклад за държавните помощи, предоставени от държавите-членки

- Актуализация есен 2011 г. -

{SEC(2011) 1487 окончателен}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

Доклад за държавните помощи

Доклад за държавните помощи, предоставени от държавите-членки

- Актуализация есен 2011 г. -

СЪДЪРЖАНИЕ

Държавна помощ в контекста на икономическата криза	5
1. Държавна помощ през 2010 г.	5
2. Тенденции и модели за разходите за помощите, които не са свързани с кризата, в държавите-членки	6
2.1. Тенденция в равнището на държавните помощи, които не са свързани с кризата, предназначени за промишлеността и услугите	7
2.2. Държавни помощи, които не са свързани с кризата, заделени за хоризонтални цели от общ интерес	8
3. Държавна помощ в контекста на финансовата и икономическата криза	9
3.1. Тенденции в одобряването и използването на мерките за държавна помощ за финансовия сектор	9
3.2. Одобрени суми и суми, използвани съгласно временната рамка.....	10
4. Тенденциите в разходите за държавна помощ според вида на мерките за помощ	12
4.1. Брой на мерките за помощ	12
4.2. Размер на помощта — около 21 % от помощта за промишлеността и услугите е групово освободена.....	12
5. Прилагане на правилата за държавните помощи	12
ПРИЛОЖЕНИЕ	14

Обобщение на заключенията на доклада

В сравнение с предходната година през 2010 г. общите разходи за помощите, които не са свързани с кризата, бяха сравнително стабилни в ЕС. С усилията на държавите-членки продължи понижението на общите равнища на помощите и някои от тези държави бяха в състояние да намалят значително своите разходи за държавна помощ. Като цяло тенденцията за периода 2005—2010 г. показва спад на помощите, които не са свързани с кризата в държавите-членки.

Помощта, планирана за хоризонтални цели от общ интерес, остана масивна, макар някои държави-членки да бяха в състояние да намалят още помощта, предоставена безвъзмездно за секторното развитие. Помощта, предоставена съгласно груповото освобождаване, също се увеличи в сравнение с предходните години. Като цяло, размерът на помощта, предоставена съгласно групово освобождаване или по схеми, беше на високо ниво, докато нивото на индивидуално предоставената помощ, одобрена с Решение на Комисията, остана с малък размер.

Продължиха дейностите за възстановяване на неправомерната държавна помощ, като такава помощ беше възстановена от получателите, а някои допълнителни случая бяха отнесени до съда.

През 2010 г. броят на мерките за помощ, свързани с финансовата криза, одобрени от Комисията, намаля значително в сравнение с предходните две години. При все това, повечето от мерките, одобрени в миналото, са все още в сила.

Сумата, действително използвана през 2010 г. за рекапитализация и за освобождаване от обезценени активи е силно концентрирана в малко на брой държави-членки, като голяма част от нея, използвана под формата на гаранции и мерки за ликвидност, все още не е върната.

През 2010 г. бяха предоставени само няколко нови мерки за помощ съгласно временната рамка на Съюза. Повечето от мерките за помощ бяха вече одобрени през 2009 г. и държавите-членки предоставиха значително по-малко помощ съгласно Временната рамка на Съюза през 2010 г. в сравнение с 2009 г. Освен това използваният размер на помощта остана значително под одобрения, главно защото развитието на икономическата ситуация не беше много предвидимо и държавите-членки бяха предпазливи в предоставянето на помощ съгласно Временната рамка на Съюза, като прилагаха стриктни условия.

В актуализацията през есента 2010 г. на доклада за държавните помощи (по-нататък наричан „доклада“) е дадено резюме на информацията, която държавите-членки са предали през последната година в своя годишен доклад за разходите за държавна помощ през 2010 г.

По причини от методологичен характер¹ и за да се избегне изграждането на изкривена представа за тенденциите в разходите за държавната помощ, в доклада се прави различие между помощите, които не са свързани с кризата, от една страна (например всичката помощ, предоставена съгласно нормалните правила на ЕС за държавна помощ) и от друга страна, помощите, които са свързани с кризата, (например цялата помощ, предоставена за финансови институции и за реалната икономика съгласно временните мерки за държавна помощ в отговор на финансовата и икономическата криза)².

Що се отнася до помощите, които не са свързани с кризата, в доклада, освен резюмето за разходите през 2010 г., се прави преглед на тенденциите в разходите за държавна помощ за промишлеността и услугите (като периодът 2005—2007 г. се сравнява с периода 2008—2010 г.) и по вида на мерките за помощ, например групово освободена помощ, схеми и индивидуални мерки (независимо от това дали са индивидуални приложения на схеми или решения *ad hoc*).

Що се отнася до помощите, които са свързани с кризата, в доклада се дава преглед на одобрените суми (от 1 октомври 2008 г. до 1 октомври 2011 г.) и на усвоените суми (от 1 октомври 2008 г. до 31 декември 2010 г.) по вид на инструмента (рекапитализация, гаранция, обезценени активи, мерки за ликвидност). Освен това в доклада е дадена информацията относно помощта, предоставена съгласно Временната общностна рамка за мерките за държавна помощ за подпомагане на достъпа до финансиране при настоящата финансова и икономическа криза („временната рамка“)³, под формата на

¹ Докато в предишните издания на доклада от есента с една цифра се изразяваше обемът на помощта в абсолютна и относителна стойност (% от БВП), в доклада от настоящата година се прави разлика между помощите, които не са свързани с кризата, помощите, които са свързани с кризата за финансовия сектор и помощите, предоставени съгласно временната общностна рамка, като съответно са представени отделни цифри (в абсолютна и относителна величина). Повече подробности за методологията можете да намерите в съответната забележка в приложения работен документ на службите на Комисията.

² За да се изчислят помощите, предоставени във връзка с кризата, в съответствие с работния документ на службите на Комисията за въздействията на временните правила за държавна помощ, приети в контекста на финансовата и икономическа криза (http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/temporary_stateaid_rules_en.html), в този доклад се използват само две понятия: размерът на помощта, за който е поет ангажимент, и усвоеният размер на помощта. Размерът на помощта, за който е поет ангажимент (обещаният размер на помощта) представлява общият максимален размер на държавната помощ, установен от държавите-членки и одобрен от Комисията. Усвоеният размер на помощта изразява действителния размер на мярката за помощ, която държавата е приложила. Методологията, използвана за изчисление на помощите, предоставени във връзка с кризата, е обяснена по-нататък в работния документ на Комисията. За всяка друга помощ освен одобрените и използваните суми държавите-членки, както и в предишните доклади, са докладвали също за елементите на помощта, и общите разходи са изразени съответно, както в абсолютна стойност, така и в % от БВП, с цел да се представи сравним набор от информация.

³ Консолидирана версия на Съобщение на Комисията — Временна общностна рамка за мерките за държавна помощ за подпомагане на достъпа до финансиране при настоящата финансова и

одобрен размер на помощта и на усвоен размер на помощта. В доклада се прави също актуализация на постиженията в областта на прилагането на правилата за държавна помощ.

Докладът се състои от две части: първо, обобщителен доклад, приет от колегиума на членовете на Комисията, насочен към най-важните факти, заключения, тенденции и модели относно държавните помощи, предоставени от държавите-членки, и второ, работен документ на службите на Комисията, приложен към доклада, озаглавен „Факти и цифри за държавната помощ в държавите-членки на ЕС“, в който се предоставя фактологичен контекст.

Посочено е, че Надзорният орган на ЕАСТ също публикува годишен доклад⁴, в който са публикувани актуализации на размера на държавната помощ, предоставена в Исландия, Лихтенщайн и Норвегия.

Държавна помощ в контекста на икономическата криза

През 2010 г. БВП на ЕС нарасна от своето отрицателно ниво през 2009 г. до положителна стойност, която обаче беше сравнително ниска, под 1 % средно.

С оглед на продължаващата криза във финансовия сектор държавите-членки продължиха да осигуряват помощ за банките с цел да увеличат доверието в сектора и особено да позволят на банките да запазят кредитирането за реалната икономика.

Икономическата ситуация в различни сфери на бизнеса постепенно се подобри през 2010 г., което означаваше, че държавите-членки трябваше да предоставят по-малко помощи, свързани с кризата, за реалната икономика.

Като цяло политиката на Комисията за контрол на държавната помощ беше един от ключовите фактори, гарантиращи, че прилагането на безпрецедентните мерки за оздравяване беше постигнато по координиран начин без неоправдано нарушаване на конкуренцията на вътрешния пазар.

1. ДЪРЖАВНА ПОМОЩ ПРЕЗ 2010 Г.

През 2010 г. държавите-членки предоставиха общо 73,7 милиарда EUR под формата на помощи, които не са свързани с кризата, или в относително изражение 0,6% от БВП на⁵ ЕС⁶. Свързаните със кризата мерки, т.е. помощта, предоставена на финансовия сектор посредством рекапитализация и мерки за обезценените активи, възлизаха на 121,3

икономическа криза [ОБ С 83](#), 7.4.2009 г., стр. 1. допълнително изменена с [ОБ С 261](#), 31.10.2009 г., стр. 1 г. и [ОБ С 303](#), 15.12.2009 г., стр. 6.

⁴ Вж. <http://www.eftasurv.int/press--publications/scoreboards/state-aid-scoreboards/>

⁵ ЕС означава всички държави-членки на ЕС.

⁶ Общият размер обхваща помощите за промишлеността, услугите, възледобива, селското стопанство, рибарството и част от транспортния сектор, но поради липсата на сравними данни в него не попадат помощите за железопътния сектор, за компенсиране на услуги от общ икономически интерес. Размерът на помощите се отнасят до елемента на помощ (или brutния еквивалент на помощта при гаранции или заеми), който се съдържа в дадена мярка, освен ако не е посочено друго (вж. методологичните бележки в работния документ на службите на Комисията).

млрд. EUR (1 % от БВП на ЕС), докато общият размер на средните неизплатени гаранции и на ликвидността възлиза на 983,9 млрд. EUR (8 % от БВП на ЕС). Що се отнася до помощта, предоставена съгласно временната рамка, използваната сума беше приблизително 11,7 млрд. EUR през 2010 г. или 0,9 % от БВП на ЕС. Към 1 октомври 2011 г.⁷ Комисията е одобрила мерки във връзка с финансовата криза за всички държави-членки от ЕС-15⁸ плюс Кипър, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Словакия и Словения, като всички държави-членки са имали мерки за помощ одобрени съгласно временната рамка, с изключение на Кипър.

Помощите, които не са свързани с кризата, могат да бъдат подразделени на помощ за промишлеността и за услугите, която възлизаше на общо приблизително 61 млрд. EUR или 0,5 % от БВП на ЕС⁹ през 2010 г., и помощ за селското стопанство, възлизаща на приблизително 10,3 млрд. EUR или 0,08 % от БВП на ЕС, за рибарството, приблизително 0,18 млрд. EUR или 0,001 % от БВП на ЕС, и за транспорта, на стойност приблизително 3,2 млрд. EUR или 0,02 % от БВП на ЕС.

Държавите-членки докладваха, че помощта за железопътния сектор¹⁰ е възлижала на 27,2 млрд. или 0,2 %¹¹ от БВП на ЕС през 2010 г.¹²

Петимата най-големи донори на помощи, които не са свързани с кризата, отпуснаха помощ в размер приблизително на 45,7 млрд. EUR, което представлява около две-трети от размера на помощите, които не са свързани с кризата. Германия предостави помощ в размер на приблизително 15,9 млрд. EUR или 21,6 % от общите помощи, които не са свързани с кризата, следвана от Франция (приблизително 15,4 млрд. EUR или 20,8 %) Испания (5 млрд. EUR или 6,8 %), Обединеното кралство (4,8 млрд. EUR или 6,5 %) и Италия (4,6 млрд. EUR или 6,2 %). Ситуацията обаче е различна, когато размерът на помощта се изчислява като процент от БВП. Унгария е предоставила помощ в размер на почти 2,3 % от своя БВП, Малта 1,4 %, Финландия 1,1 %, Словения 1,1 % и Ирландия 1,0 %.

2. ТЕНДЕНЦИИ И МОДЕЛИ ЗА РАЗХОДИТЕ ЗА ПОМОЩТЕ, КОИТО НЕ СА СВЪРЗАНИ С КРИЗАТА, В ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ

Графика 1¹³: Общо държавни помощи (несвързани с кризата) като % от БВП (ЕС-27; данни от 1992 г. нататък)

⁷ За добиване на пълна представа за антикризисната помощ, за референтен период в тази част от доклада се използва целият период от приемането на антикризисните мерки на Комисията до 1 октомври 2011 г., която е тяхната крайна дата.

⁸ ЕС-15 се състои от държавите-членки, които са се присъединили към ЕС преди 2004 г.

⁹ В качеството си на секторна помощ, и като такава включена в помощта за промишлеността и услугите, помощта за въгледобива възлезе на 2,9 млрд. EUR или 4,9 % от общата помощ за промишлеността и услугите.

¹⁰ Докато информацията за помощта за промишлеността и услугите се събира от държавите-членки съгласно Приложение III А от Регламент (ЕО) № 1370/2007 на Комисията (ОВ L 140, 30.4.2004 г., стр. 1), информацията относно помощта за железопътния сектор се събира по различен начин, което не позволява тези данни да бъдат прибавени към от общите суми.

¹¹ Повече подробности за помощта за транспортния сектор в параграф 2.3.5 от Работния документ на службите на Комисията.

¹² В момента на съставянето на този доклад Австрия, Белгия, Дания, Естония, Испания, Италия, Литва, Латвия, Люксембург, Португалия, Франция, Финландия и Швеция предадоха информация за субсидиите за железопътния сектор.

В дългосрочен план общото равнище на държавната помощ следва низходяща тенденция след 80-те години. От около 2 % от БВП на ЕС през 80-те години то спадна до около 1 % от БВП на ЕС през 90-те години и намаля допълнително до около 0,5 % - 0,6 % от БВП на ЕС в периода 2004—2008, с изключителна върхова стойност през 2006 г. От 2008 г. насам равнището на помощта започна да показва леко покачване и остана на приблизително 0,6 % от БВП на ЕС през 2010 г. За причините, довели до намалението на разходите за държавна помощ в миналото, вж. предишните доклади¹⁴.

В краткосрочен план равнището на разходите за държавни помощи е общо взето стабилно от 2008 г. насам, за което подсказва и основната тенденция, т.е. то е от около 0,062 %¹⁵ до 0,60 %¹⁶ от БВП на ЕС. От този показател става ясно, че докато държавите-членки в голяма степен са спазвали своята дисциплина в областта на държавните помощи, техният отговор на финансовата и икономическата криза е довел до леко повишение на равнището на помощта в сравнение с помощите, които не са свързани с кризата, през 2010 г. Това показва също, че държавите-членки са провеждали целенасочена и добре балансирана политика в областта на държавната помощ, що се отнася до мерките, които не са свързани с кризата.

Поради особеностите на помощите за селското стопанство, рибарството и транспорта, следните раздели за равнищата и ориентацията на помощите, които не са свързани с кризата (2.1 и 2.2), са посветени само на помощите за промишлеността и услугите.

2.1. Тенденция в равнището на държавните помощи, които не са свързани с кризата, предназначени за промишлеността и услугите

Мерките във връзка с кризата, които се обсъждат отделно в глава 3, не бяха взети предвид, когато се анализира помощта, предоставена за промишлеността и услугите. Това се прави с цел да се избегне създаването на погрешна представа за разходите за промишлеността и услугите. Освен това фактът, че те са изключени се оправдава с

¹³ Източник : ГД „Конкуренция“; данни за БВП: Евростат.

¹⁴ Актуализация на доклада от есента на 2010 г., COM(2010) 701; Актуализация на доклада от есента на 2009 г., COM(2009) 661 окончателен. Може да се зареди копие от уебсайта на ГД „Конкуренция“:
http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/archive/scoreboard_arch.html.

¹⁵ За периода 2008—2010 г.

¹⁶ За периода 2005—2007 г.

различната методология за изчисление на размера на помощта, предоставена за финансовите институции.

Тенденцията в разходите за помощ за промишлеността и услугите в ЕС показва скромно увеличение в периода 2008—2010 г. в сравнение с предишния период 2005—2007 г. Като средна стойност разходите за помощ се покачиха приблизително с 59,9 млрд. или 0,49 % от БВП на ЕС, докато бяха останали на ниво 52,8 млрд. или 0,43 % от БВП на ЕС в предишния период. Първо, това показва че финансовата и икономическа криза очевидно е оказала въздействие върху разходите за помощи за мерките, които не са във връзка с кризата, чрез които държавите-членки оказаха по-голяма подкрепа в частност за регионалното развитие и научни изследвания и развитие и иновации („НИРДИ“). На този етап би било твърде рано да се заключи, че засилването на тази тенденция, което се наблюдава за пръв път след като равнището на помощта беше спаднало, е част от зараждаща се дългосрочна тенденция или че то отразява особеността на ситуацията на финансовата и икономическа криза, през която за кратък период от време може да се очаква по-високо равнище на помощта.

Твърдението, че държавите-членки като цяло са били в състояние да продължат своите усилия да поддържат общото ниво на помощта под контрол, може да бъде подкрепено от факта, че 11 държави-членки намалиха нивото на своята помощ в сравнение със средната тенденция в ЕС¹⁷. Относно другите държави-членки, за които беше отбелязано увеличението на нивото на помощта, по-голямата част от увеличението може да бъде обяснено с помощта, предназначена за постигането на хоризонтални цели, докато секторната помощ намаля допълнително през 2010 г.

Лекият спад в разходите за държавна помощ за промишлеността и услугите, който възлизаше на 0,01 % между 2009 и 2010 г., може в голяма степен да се обясни с увеличението в разходите за регионално развитие и други хоризонтални цели. Например Гърция, Литва и Румъния отпуснаха повече регионална помощ. Франция, Люксембург и Обединеното кралство са заделили повече помощ за други хоризонтални цели. На този етап обаче е твърде рано да се прецени дали този краткосрочен спад в разходите за държавна помощ за промишлеността и услугите представлява начало на промяна в дългосрочната тенденция. При все това той показва, че държавите-членки са били в състояние да отговорят гъвкаво на променящите се икономически нужди. Допълнителното увеличение на помощта, предоставена съгласно груповото освобождаване¹⁸ и продължаващата употреба на схеми от държавите-членки показва, че тези инструменти са им дали възможност да предоставят помощ на голям брой предприятия без допълнителни индивидуални уведомления до Комисията.

2.2. Държавни помощи, които не са свързани с кризата, заделени за хоризонтални цели от общ интерес

Трябва да се припомни, че концепцията за „хоризонтална помощ“, която обхваща помощта, която не се предоставя за специфични сектори на икономиката, произтича от Договора¹⁹. Това оставя свобода на Комисията да прави избор на политиките, според които държавната помощ може да се счита за съвместима с вътрешния пазар с цел да се

¹⁷ Вж. фигура 6 от Работния документ на службите на Комисията.

¹⁸ Повече подробности в Глава 4.

¹⁹ Например член 107, параграф 3, буква а) относно регионалната помощ, член 107, параграф 3, буква б) относно изпълнението на важен проект от общ европейски интерес.

осигури ефективна подкрепа за общите цели на политиката. Най-важна е помощта, предназначена за научни изследвания, развитие и иновации („НИРДИ“), за опазване на околната среда и поощряване на пестенето на енергия, както и за насърчаване използването на възобновяема енергия. След нея следва помощта за регионално развитие, помощта за МСП, за създаване на работни места и насърчаване на обучението.

През 2010 г. обща сума от приблизително 51,9 млрд. EUR или 0,42 % от БВП на ЕС, беше предоставена под формата на помощ, предназначена за хоризонтални цели, което представлява 85 % от общата помощ за промишлеността и услугите. Трите най-важни цели: регионалното развитие (24,3 % от общата помощ за промишлеността и услугите), защитата на околната среда (23,7 %) и НИРДИ (17,4 %) представляваха заедно две трети от общата помощ за промишлеността и услугите. Този висок размер на помощта, предназначена за хоризонтални цели, отговаря също на общата тенденция, която показва увеличение с приблизително 2,2 % между периода 2005—2007 г. и периода 2008—2010 г. Освен това в 19 държави-членки нивото на помощта, предназначена за хоризонтални цели, е надвишило средната стойност за ЕС, като в същото време е било под 50 % в само две от държавите-членки.

Що се отнася до секторната помощ през 2010 г., която включва помощ за оздравяване и реструктуриране, размерът на помощта представлява 15 % от общата помощ за промишлеността и услугите. Тя е намаляла допълнително до 9,1 млрд. EUR или 0,07 % от БВП на ЕС. Основната причина за това явление е, че се предоставя по-малко помощ за производствения и непроизводствения сектор.

Като цяло тази дългосрочна тенденция показва, че държавите-членки са продължили своите усилия за предоставяне на пряка помощ за постигане на хоризонталните цели от общ интерес.

3. ДЪРЖАВНА ПОМОЩ В КОНТЕКСТА НА ФИНАНСОВАТА И ИКОНОМИЧЕСКАТА КРИЗА

3.1. Тенденции в одобряването и използването на мерките за държавна помощ за финансовия сектор

Нестабилността на финансовите пазари, която беше предизвикана от финансовата криза през 2008 г., наложи широкообхватна намеса от страна на европейските правителства с цел да се ограничат негативните въздействия на сътресението. Държавната помощ за финансови институции беше от ключово значение като средство за възстановяване на доверието във финансовия сектор с цел да се избегне криза на системата.

В периода между 1 октомври 2008 г.²⁰ и 1 октомври 2011 г. Комисията одобри помощ за финансовия сектор в общ размер от 4506,5 млрд. EUR (36,7 % от БВП на ЕС). Преобладаващата част от помощта беше разрешена през 2008 г., когато бяха одобрени 3457 млрд. EUR (27,7 % от БВП на ЕС) главно под формата на банкови облигации и краткосрочни задължения. От 2008 г. нататък броят на държавните намеси, подложени

²⁰ В цифрите за 2008 г. е включен бюджетът, одобрен за рекапитализацията на Northern Rock през 2007 г.

на одобрението на Комисията, а постепенно намаля, докато що се отнася до инструментите, помощта, одобрена след 2008 г., е концентрирана повече върху рекапитализацията на банките и освобождаването от обезценените активи на банките, отколкото върху гаранциите.

В периода 2008—2010 г.²¹ обемът на помощта, действително използвана от държавите-членки, възлиза на 1608 млн. EUR²², което представлява 13,1 % от БВП. Гаранциите и мерките за ликвидност възлизат на 1199 млрд. EUR или 9,8 % от БВП на ЕС. Останалата част от използваната помощ касае рекапитализацията и мерките за обезценени активи, които възлизат на 409 млрд. EUR (3,3 % от БВП на ЕС).

Помощ във връзка с финансовата криза, одобрена/използвана през 2010 г.

През 2010 г. Комисията одобри помощ в общ размер от 383,8 млрд. EUR, която представлява 3,1 % от БВП на ЕС. Новата одобрена помощ е съсредоточена в няколко страни и включва рекапитализация за 183,9 млрд. EUR, гаранции за 55,4 млрд. EUR, помощ за обезценени активи за 77,9 млрд. EUR и мерки за ликвидност за 66,7 млрд. EUR.

Общият обем на помощта, използвана през 2010 г. за рекапитализация и обезценени активи, възлизаше на 121,3 млрд. EUR (1 % от БВП на ЕС). Новите капиталови инжекции възлизаха на 87,8 млрд. EUR (0,7 % от БВП на ЕС), докато мерките за освобождаване от обезценени активи бяха в размер на 33,6 млрд. EUR (0,3 % от БВП на ЕС). Що се отнася до гаранциите и мерките за ликвидност, средните неизплатени от длъжниците суми за 2010 г. възлизаха на 983,9 млрд. EUR (8 % от БВП), от които 922 млрд. EUR (7,5 % от БВП на ЕС) са във връзка с гаранции, докато 61,9 млрд. EUR (0,5 % от БВП на ЕС) са във връзка с мерки за ликвидност.

3.2. Одобрени суми и суми, използвани съгласно временната рамка

Контекст и обхват

Като реакция на затруднения достъп до кредити, пред които се изправиха предприятията в резултат на финансовата криза, на 17 декември 2008 г. Комисията прие временната рамка. С нея бе акцентирано на: първо, запазване на непрекъснат достъп на предприятията до финансиране и второ, подготвяне на основа за устойчив дългосрочен растеж чрез насърчаване на инвестициите. Освен това, някои от правилата на съществуващите насоки бяха опростени, например чрез въвеждане на по-високи тавани за инвестициите в рисков капитал. Временната рамка е предназначена за подпомагане на всички сектори на икономиката, но от нея се изключват помощи за решаване на съществуващи структурни по-рано проблеми и които следователно не се прилагат за предприятията, които са се намирали в затруднение преди кризата.

Временната рамка трябва да се разглежда като част от една по-мощна реакция на Комисията на финансовата криза — Европейския план за икономическо възстановяване²³.

²¹ В цифрите за 2008 г. е включен бюджетът, използван за рекапитализацията на Northern Rock през 2007 г.

²² Включително нова помощ, както и средните неизплатени суми.

²³ Приет през ноември 2008 г.

С оглед на високата степен на несигурност на финансовите пазари, съчетана с неяснотата на икономическата перспектива, Комисията реши в края на 2010 г. да удължи действието на определени мерки, изложени във временната рамка, с една година, като постепенно прекрати възможността за предоставяне на съвместима помощ в ограничен размер до 500 000 EUR за дружество и ограничи условията, при които държавите-членки могат да предоставят помощ съгласно временната рамка²⁴.

Мерки, одобрени съгласно временната рамка

През 2010 г. Комисията одобри 6 нови схеми и една нова мярка *ad hoc*, както и удължи действието на 10 схеми съгласно временната рамка²⁵, при които помощта беше с общ одобрен обем от 1,6 млрд. EUR (0,01 % от БВП на ЕС). Ставаше дума за една схема за помощ в размер до 500 000 EUR за дружество (1 държава-членка), 1 схема за субсидираната гаранция (1 държава-членка), 1 схема за рисков капитал (1 държава-членка) и 3 държави-членки улесниха експортните дейности чрез три схеми за кредитиране на износа. Освен това по временната рамка бяха отпуснати 10 нови мерки за помощ за селскостопанските производители. Що се отнася до схемите, чието действие беше удължено, става дума за 3 схеми (3 държави-членки), 2 мерки за субсидирани гаранции (2 държави-членки), 2 схеми за субсидирана лихви по заеми (2 държави-членки) и 3 схеми за улесняване на експортните дейности.

След влизането в сила на временната рамка, общият одобрен обем, който Комисията одобри съгласно разпоредбите на тази рамка, възлизаше на приблизително 82,9 млрд. EUR²⁶.

Размер на помощта, използвана през 2010 г.

През 2010 г. размерът на помощта, използван съгласно временната мярка, възлизаше на приблизително 11,8 млрд. EUR или 0,09 % от БВП на ЕС.

Повечето държави-членки предпочитаха да използват инструмента за ограничен размер на помощта (приблизително 5,3 млрд. EUR), следван от субсидираните гаранции (2,9 млрд. EUR), субсидираната лихва по заеми (2,7 млрд. EUR) и помощите за рисков капитал (0,77 млрд. EUR). Субсидираните лихви по заеми за производството на екологични продукти не бяха използвани.

Общият размер на помощта, използвана съгласно временната рамка, откакто тя влезе в сила, е около 32,8 млрд. EUR.

За повече подробности относно помощта, предоставена съгласно временна рамка, вж. глава 3.2 от работния документ на службите на Комисията.

²⁴ Съобщение на Комисията — Временна рамка на Съюза за мерките за държавна помощ за подпомагане на достъпа до финансиране при настоящата финансова и икономическа криза; ОВ С 6, 11.1.2011 г., стр. 5.

²⁵ Повече подробности в глава 3.2 от работния документ на службите на Комисията.

²⁶ Крайната дата е 1 октомври 2011 г.

4. ТЕНДЕНЦИИТЕ В РАЗХОДИТЕ ЗА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ СПОРЕД ВИДА НА МЕРКИТЕ ЗА ПОМОЩ

4.1. Брой на мерките за помощ

През 2010 г. броят на мерките за групово освобождаване, въведени от държавите-членки, спадна значително с почти половината от броя им за 2009 г. При все това, пропорцията на помощта, предоставена чрез схемите за групово освобождаване, и на индивидуалната помощ, остана стабилна. Основната причина за спадащия брой е фактът, че държавите-членки са създали нови мерки съгласно Общия регламент за групово освобождаване („ОРГО“), който влезе в сила през септември 2008 г. и в голяма степен замени съществуващите мерки за помощ, които бяха част от постепенното прекратяване на действието на предишните регламенти за групово освобождаване при помощите за трудовата заетост, помощите за обучение и помощите за МСП, както и частично при регионалната помощ. Националните бюджетни ограничения през 2010 г. бяха допълнителен фактор за нежеланието на държавите-членки да създават нови мерки за помощ съгласно груповото освобождаване.

4.2. Размер на помощта — около 21 % от помощта за промишлеността и услугите е групово освободена

Групово освободената помощ се увеличи с около 1 млрд. EUR като достигна приблизително 12,6 млрд. EUR или 0,1 % от БВП на ЕС, възлизайки на 21 % от общата помощ за промишлеността и услугите през 2010 г. Основните източници за увеличението на групово освободената помощ през 2010 г. бяха регионалната помощ, НИРДИ и помощта за заетостта, докато групово освободената помощ, предназначена за МСП и за обучение намаляваше, но не можеше да компенсира общото увеличение на групово освободената помощ. Припомня се, че държавите-членки продължиха постепенното прекратяване на мерките, предварително предоставени съгласно регламентите за секторно групово освобождаване и заменени със съответните мерки на ОРГО, при което новият обхват на мерките често беше разширяван, както понастоящем е позволено съгласно правилата на ОРГО.

5. ПРИЛАГАНЕ НА ПРАВИЛАТА ЗА ДЪРЖАВНИТЕ ПОМОЩИ

Неправомерна помощ²⁷

През периода 2000—2010 г. Комисията прие 980 решения за неправомерна помощ. В около 22 % от случаите на неправомерна помощ²⁸ Комисията се е намесила чрез отрицателно решение за несъвместима помощ. С такива отрицателни решения обикновено се нарежда на съответната държава-членка да си възстанови неправомерно предоставената помощ. В други 3 % от случаите на неправомерна помощ²⁹ Комисията е взела условно решение. Процентът на намеса от около 25% за неправомерната помощ е

²⁷ Член 108, параграф 3 отДФЕС задължава държавите-членки не само да уведомяват Комисията за мерките за държавна помощ, преди тези мерки да бъдат прилагани, но също така да изчакат резултата от разследването на Комисията преди да ги прилагат. Когато едно от тези изисквания не е изпълнено, мярката за държавна помощ се счита за неправомерна.

²⁸ 217 случая.

²⁹ 31 случая.

около 10 пъти по-висок от процента на отрицателните и условните решения при случаите, в които надлежно е направено уведомление. Повече от половината от намесите са направени в сектора на промишлеността и услугите, малко под една четвърт в селското стопанство и останалата част — в сектора на рибарството, транспорта и въгледобива.

Възстановяване на помощ

Допълнителен напредък бе постигнат в изпълнението на висящите решения за възстановяване. Общият брой висящи случаи на възстановяване остана 55 (в сравнение с 94 случая в края на 2004 г.). Размерът на неправомерната и несъвместимата помощ, възстановена от 2000 г. насам, допълнително се увеличи и възлизаше на 11,5 млрд. EUR към 30.6.2011 г. Това означава, че процентът на неправомерната и несъвместимата помощ, която все още подлежи на възстановяване, е спаднал от 75 % в края на 2004 г. до около 18,6% към 30 юни 2011 г.

Прилагане на законодателството за държавните помощи: сътрудничество с националните съдилища

При последващите действия по Съобщението за прилагането за държавните помощи от националните съдилища през 2009г.³⁰ бяха увеличени усилията за повишаване на вниманието: беше публикуван информационен пакет на уебсайта на ГД „Конкуренция“³¹ и беше широко разпространена брошура³², за да се подпомогнат съдиите в тяхната ежедневна работа. Беше организирано също специфично обучение за националните съдии³³.

Последващ мониторинг

С влизането в сила на ОРГО още по-голям брой мерки за помощ вече не подлежат на задължително уведомяване. Резултатът показва, че като цяло частта от настоящата структура на контрола на държавните помощи, в която се предвижда одобряване на схеми за помощ и с която на държавите-членки се разрешава да прилагат мерки за помощ съгласно ОРГО и регламентите за групово освобождаване, все още функционират по задоволителен начин. При все това бяха забелязани редица индивидуални и хоризонтални проблеми, по които трябва да бъдат извършени последващи действия с държавите-членки.

³⁰ Известие на Комисията относно прилагането на законодателството за държавната помощ от националните съдилища, ОВ С 85, 9.4.2009 г., стр. 1.

³¹ http://ec.europa.eu/competition/court/state_aid.html

³² http://ec.europa.eu/competition/publications/state_aid/national_courts_booklet_en.pdf

³³ Чрез електронния адрес за контакт, ec-amicus-state-aid@ec.europa.eu, бяха разгледани няколко от исканията за информация и мнение на националните съдии.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Работен документ на службите на Комисията „Факти и цифри за държавната помощ в държавите-членки на ЕС“